

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Martini Lvtheri Piae Ac Doctae Operationes In Dvas
Psalmorvm Decades**

Luther, Martin

Basileae

VD16 L 5540

Surge domine in ira tua, & exaltare in finibus inimicoru[m] meoru[m]: &
exurge domine deus meus, in præcepto quod mandasti.

urn:nbn:de:hbz:466:1-37005

seruatus sicut hic Dauid orat quidem, & tamen simul sese offert, uelut petens
cum Christo transferri calicem a se, & tamen uoluntati dei obediēter cedens.
Sicut in lege Moysi scriptum est: Quod iustum est, iuste exequaris. Ita sit, ut etiā Corā dēo res-
am habens iustissimam causam, coram deo sit reprehensibilis, si nō in timore prehensibilis
dei eam ueretur. Non respicit deus superbos & contētiosos q̄amlibet iustos.
Sic legimus in lob contigisse, pro cuius causa deus ipse sententiam tulit, & ta-
men eum ipsum reprehendit. Talis timor & humilitas, & hodie nobis nece-
saria est, qui certamus de Theologis synceritate, & Ecclesiae potestate: possumus
ut ueritas triumphet, q̄ si non per nos id fieri placitum est, fiat per quenquam
placuerit. Nemo speret sese feliciter mandatis dei illis seruire, aut ea tutari, si
primum omnium mandatū (quod est cultus dei in timore & humilitate) p̄x/ datum,
variceretur. Nam hoc mandato omnia alia regulant, sine quo iam mandata non
sunt. Nihil ergo placet, quod non in timore & humilitate geritur. At ubi hęc
facies hodie in Ecclesia? Quid est Ecclesia hodie, nisi quadā schismatum cōfu-
sio? ubi non nisi pro iustis causis & diuino iure, sine ullo timore dei, tumultua-
mūr, & dum omnia mādara implemus, caput, uitam, regulam mandatorū pes-
fundamus? Cacitas, Cacitas, Cacitas.

Surge domine in ira tua, & exaltare in finibus inimicorum meorum:
& exurge domine deus meus, in præcepto quod mandasti.

Hęc in hebreo uno uersu dicuntur. Est aut̄ uersus obscurissimus, nec hodie
cognitum, quid aut de quo loquatur. Hierony. sic translatis: Surge domine in
furore tuo, & eleuare indignans super hostes meos, conserue ad me in iudicio
quod mandasti. Verum indignans super hostes, non ita in hebreo habet. Te-
merabo & ego, uersum ad uerbum sic transferēs: Surge domine in ira tua, & le-
ua in iracundis tribulatorum meorum, & suscita ad me a iudicio, mādasti. Vbi
uocabulū quod nostra dicit, in finibus, hebreis affine & equiuocum ferme
est, cum irascendi uerbo, quare ab irascendo, magis q̄a in finibus, Hieronymum
secutus, deduxi. Solœcismus autem iste, a iudicio, mandasti (quem nostri per
pnomen quod, sustulerūt) etiā in alijs locis inuenī, ut psal. I. Exultabūt ossa,
humiliasti; ubi nos ossa humiliata dicimus; ac si hic, a iudicio demandato, dice-
res. Ego pro meo sensu adderē, non quod, sed quia, ut quia tu humiliasti, quia
tu mādasti. Exaltare autem, seu eleuare, siue leua, & que est æquiuocum ad leua-
dū, & ad uastandum, quod & in statu absoluto hic ponitur potēs significare, ut
dīs uastationē mittat in iras inimicorum, hoc modo; eleuare in iras inimicorum,
id est, fac ualitatem & destructionē irarum, quibus fremunt in me tribulato-
res mei, scilicet Absalom cū suis. Ad idē redit, quod leua, seu eleuare, seu exal-
tare dicitur, uult enim dicere: leua, id est, fac ut leues, & mitras super eos manū
tuam, in furias eorum, omnino eodem sensu, quo psal. cxxxvij, dicit: Si ambo
lauero in medio tribulationis, uiuiscabis me, & super iram inimicorum meo-
rum, extendes manum tuam.

Et suscita ad me, Vbi pro, ad me, nos habemus, domine deus meus, quia si-
ne punctis potest legi, uel, deus meus, uel, ad me. Et suscita pertinet ad eū qui
excitatur & expurgescitur uelut a somno, sicut & alibi dicit; Exurge, quare
obdormis domine?

A iudicio

A iudicio, seu, ut nostra habet, in praecepto, mihi intelligi videtur
cio, a quo iudices & rectores nomine habent, de quo psalmo primo dicitur.
Non surgent impij in iudicio. Et psalmo. cxxij. Illuc federunt securi plati
ut sit a iudicio idem quod propter iudicium, seu causa iudicij, sicurum
A templo tuo, quod est in hierusalem, tibi offerant reges munera (sic)
pter templum) Quo modo & psal. iij. A tempore frumenti & unius
plicat sunt. Qui usus huius literæ, Mem, seu propositionis, a, uel ab, quod
on rationali appetit & equivalere ad sensum illius psalmi, lxxx. Quia pro
in israel est, & iudicium deo iacob. Sic & hic, a iudicio, id est, quia iudicium
quod mandaisti. Sic losaphat, ij. Paralip. xix. Præcipiens iudicibus: iudicium
quid facias, non enim hominis exercetis iudicium, sed dñi. Et infra, iudicium
ad se exurgere petit, ut non præualeat impij, qui magis tyrannidē suā, spoli
cium dñi agunt in populo. Facile aut̄ est hoc sensu accepto, per præceptum iude
quod per iudicium intelligere, quia in iudicio præceptum dei exequuntur iudic
ces, quod tyranni potius subvertunt, ut dictum est.

Esto ergo sensus, hac grammatica adjutrice: Surge domine, & iram tuu
ostende, ne diutius ista patiaris, occurre furori persecutorum meorum, & au
num tuam, super ferocitatem eorum extende, ut impetu eorum in me extingas
Expergiscere tandem, & recordare mei, & id peto, non propterea, sed pro
iudicium, ne omnia temere uersentur, & confundantur, dum nō est, qui res ad
ministret, praesertim, quando te ordinante, & mandante, res administrant de
bent. Hac gratiam, Theologiam consultantes, queramus: Cur præce
tram dei inimicis, & arroget rursus regnum, qui hucusq; tam promptus fuit,
Io carere, & inimicis benefacere.

Contra tyran
nos orare pos
sumus, data
deo gloria &
iustitia.

Primo, postq; in timore & humilitate se, suaq; obtulit certum est, non malo
animo hanc orationem fieri. Deinde data deo, gloria, & iustitia, secure contra
eos orat, qui tyrannidem ui occupant. Timor enim dei facit, ut iuste diuinum
mandatū exequat, quo sibi regnum, & iudicij administrationē, mandata no
uit. Adde, quod non sua querit, sed quæ dei sunt: quia tu (inquit) mandaisti, ut
officium in populo agerem iudicij. Ideo, non regni, sed iudicij uocabulum ma
luit ponere, ut causam dei se agere, & nō pompam, sed opus le petere ostendat.

Quomodo male
precandū int
pijs.

Qui enim Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat.
Prouocat aut̄ iram dei, non q; optet illos perdi, sed iuxta ea quæ psalmo præ
dente dicta sunt, ut iram dei sentientes, & deo eis repugnante, eorumq; cona
tus irritos faciente resipiscant, & sani fiant: quam nisi senserint, procedit insen
tia sua peccata augentes, pios, priorumq; studia, ipsa etiam dei mandata, sine
rum Ecclesia in mundo subsisteret, nisi tandem super impios iram suam manife
staret, & iudicium faceret in opis, & uindictam pauperū: Itaq; ut ipse cōturbat
profundū mari, ita rufum mitigat fluctus eius, ponēs mari terminū, & dices:
hucusq; uenies, & hic frangend̄ in te ipsum tumētes fluctus tui, ut in lob scribi
tur: qui suscitare impiorū ferociā, rursus idem eandem compescit, quo ostendit
iram suam, q; non placuerit ei, illorū malitiā.

Tria ergo petit: Primum, ut surga, & iram ostendar, subtrahita voluntate,
in qua, illi præsumunt. Secundo, ut furias illorum præmat, & conatus pellimos
subuertat. Tertio, ut ad eum reuersus, iudicium dei restituat. Ethocnon, quia
meruerit, sed quia nō solum promiserit & fecerit, sed & mandauerit, iam nihil
querens,

IN PSALMVM VII

157

quazens, n̄i ut ueritas dei stabiliatur, & mādato eius satisfiat, quod n̄i esset,
libens aliorum furori cederet. Et hic iam incipit tentationis affectus, peracta
caligine turbulationis, rursum respirare in fiducia dei misericordia, ut & nos
in facere discamus, in nostris tribulationibus: Exemplo enim nobis h̄c &
gela, & scripta sunt.

Et synagoga populorū circūdabit te, & ppter h̄c in altum regredere.

Hoc uerus (ut cōcepto nostro sensu perseueremus) ostendit David n̄ pro se
sed pro populo, sollicitum esse, primum enim petiū in iudicium restiuū, nec sui
nec populi respectu, sed solius dei inuitu, qui sic mādarat, ut primo dei in hoc
voluntati seruire, iam a charitate dei descendit in charitatem proximi, ut ho
cursum eodem dei præcepto seruiat: Fac, inquit, oro, ut populorum turba
per futurum indicatiū, Sicut gloriatur psal. cxiiij. Qui subdis populum meum
sub me) hoc enim in eorum redūdar salutem, si tibi obedierint, qui me illis de
disti regem, ne errant sicut oves sine pastore, ne sicut populus sine duce cuius
bet laroni expositi sint: Si ego indignus sum, tu tamen dignus es cui obedi
am, & illi digni ne propter me tradantur in direptionem, & dispersionem: Sed
rurus me in caput restituto, colligas disp̄siones Israhel (psalmo. cxlv) & mem
bra ad corpus suum. Ita enim pius rector populorum, quantum adsc̄p̄tinet,
libens omnia amittet, tantum deo & hominibus debitum optabit implere, &
sua mala metuit in populi periculum, & perditionem redūdere. Huius exem/
pli singe, uel sanct. Athanasium, uel Hilarius, aut similes tempore Arriana
factionis in exiliū eiectos de sedibus suis: nam nostro seculo, non video unde
possit peti exemplum, quando nulli committere audent, quo digni siant eis/
ctione. H̄i ergo sancti patres, ut ab ambitionis nequitia fuerunt alienissimi,
ita (ut ipse Hilarius confiteretur) debito comp̄siti sacerdotij, optabant Arrianis
delectis in sua sede ministrare deo, & populo per uerbi ministerium prodesse,
sua uero absentia, populis sibi creditis, misere & anxie metuebāt a lupis h̄are/
ticis, & uerbo dei uitim fieri amare ferebant. In horū persona, si hos uersus ores,
& exemplū David uidebis, & apte ad affectū uerba quadrare experieris. Estet
idem exemplum, si quis Episcopus, uel pr̄latus pro ueritate & pietate officiū
sui excommunicaretur, uel deūceretur, & populus ab ipso alienaretur, pesti/
feris suasionibus, detractionibus, mendacij seductus. Nam ut alio malo non
periclitetur populus, certe calumnia & detractione pr̄lati sui boni uiri ad
mendacium, & odium ueritatis animaretur. Qualibus totum Israelem subuer
sum, & sui causa perditū, tantis artibus David ingemiscit, ut irā dei in illorum
furorem inuocet, necessaria certe pro populo seruādo of one. Melius enim est
etiam perdi illos impios, q̄i populum in impias opiniones induci. Cum Apo/
stolus etiā anathema esse uelic, q̄ Galathas a ueritate deturbassent.

Mire autem temperauit uerbum, ne diceret, circundabit me, sed circunda/
bit te, hoc est, congregabitur tibi. Vbi n̄ modo id indicat qđ supra diximus,
Iudicium non hominis, sed dei esse, quod pr̄cipiente deo geritur, Ideo n̄ ho
minibus, sed deo cōgregātur, qui ad ministranti homini in opere dei congre
gantur. Verum & illum tropum refert, ubi dominus in scripturis, sapius feri
tur in medio populi sui, Sicut psal. xlvi. Deus in medio eius non cōmouebitur,
Et. ii. Cor. vi. ex Leuit. xxvij. Et in ambulabo inter uos, & erō uobis in deum,

O & uos eritis